

ಸಾವಿನಾಚೆಗೆ, ಚೈತನ್ಯದ ಬೆಳಕಿಗೆ

ಸ್ವಾಮಿ ವೀರೇಶಾನಂದ

(ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಕಠೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಠೋಪನಿಷತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಾಲಕ ನಟಕೇತನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯಾದ ಯಮರಾಜನೇ ಗುರು. ಇಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವೇ ಸಾವಿನ ಆಚೆಯ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾವಿನ ಆಚೆಯ ಸತ್ಯ ತತ್ವದ ಅನಾವರಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ನಾಟಕೀಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನಟಕೇತನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೆದರುವ ಸಾವಿಗೂ ಭಯಪಡದೆ, ಸಾವಿನ ಬಳಿಯೇ ಸಾವಿನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಇಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯ.)

ದೃಶ್ಯ ೧

(ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಬೆಳಕು ಹರಡಿದೆ. ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಪಾರಾಯಣ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಹಸುಗಳ 'ಅಂಬಾ, ಅಂಬಾ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ ನಟಕೇತ ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆತಂಕ ಮನೆಮಾಡಿದೆ.)

ಹಿಂಬದಿಯ ಧ್ವನಿ: ನೋಡಿದ್ರೇನಪ್ಪಾ, ವಾಜಶ್ರವಸರ ಯಾಗದ ವೈಭವ. ಯಾರೂ ಮಾಡದ ವಿಶ್ವಜಿತ್ತು ಯಾಗವನ್ನೇ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯಾಗದ ಮಹತ್ವ ಏನು ಗೊತ್ತೆ? ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಯಜಮಾನ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ವಾಜಶ್ರವಸರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂತೆ. ನಮಗೂ ಒಂದು ಹಸು ಸಿಕ್ಕರೂ ಸಿಗಬಹುದು. ಹೋಗೋಣ, ಬನ್ನಿ.

ನಟಕೇತ: (ತನ್ನೊಳಗೇ) ನನ್ನ ತಂದೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಯಾಗವಂತೆ. ಈ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಬೇಕಂತೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಯಜ್ಞದ ಫಲ ದೊರಕುವುದಂತೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ತಂದೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದನಗಳನ್ನು ಈಗತಾನೇ ನಾನು ನೋಡಿಬಂದೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಬರಡು ದನಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಬಲವಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ವೃದ್ಧ ಹಸುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ತಂದೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಸುಖವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು

ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಲೂ ಅವನು ದುಃಖವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಾದುದು ಮಗನಾದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮಾಡುವುದು? 'ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಯಾವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು' ಎಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾನು ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಈಗಲೇ ಮಾಡಬೇಕು; ಒಡನೆಯೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಏನು ಮಾಡಲಿ?

ವಾಜಶ್ರವಸ್: (ಅವಸರ ಅವಸರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವನು) ಹಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ತಂದಾಯಿತು. ಈಗ ಅವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಕಡೆಗೇ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನಟಕೇತ: ಅಪ್ಪಾ, ಅಪ್ಪಾ,

ವಾಜಶ್ರವಸ್: ಏನು ಮಗೂ, ನಾನು ಈಗ ಬಹಳ ಅವಸರದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಆಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ನಟಕೇತ: ಅಪ್ಪಾ, ಇದು ಕೂಡ ಬಹಳ ಅವಸರವಾದ ವಿಷಯ. ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡಲೇಬೇಕು.

ವಾಜಶ್ರವಸ್: ಮಗೂ, ನೀನು ಬಹಳ ಹಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಆಯಿತು, ಹೇಳು. ಏನು ಬೇಕು? ಬೇಗನೆ ಕೇಳು.

ನಟಕೇತ: ಅಪ್ಪಾ, ಈ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಈಗ ಹೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ?

ವಾಜಶ್ರವಸ್: ನಿನ್ನನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವುದೆ! ಏನಿದು, ಮುರ್ಛಾಳನಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಲು ಆಗುವುದೇನು? (ಹೊರಡಲು ಅನುವಾಗುವನು)

ನಟಕೇತ: (ತಂದೆಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದಾಡುತ್ತ) ಅಪ್ಪಾ, ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ?

ವಾಜಶ್ರವಸ್: ಇದೇನಿದು, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಹೋಗು, ಹೋಗು. ಆಟವಾಡಿಕೋ.

ನಟಕೇತ: (ಮತ್ತೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತ) ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಹೇಳು, ಬೇಗ ಹೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ?

ವಾಜಶ್ರವಸ್: (ಕೋಪಗೊಂಡು, ನಟಕೇತನಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು) ಹೋಗು, ಹೋಗು, ನಿನ್ನನ್ನು ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯಾದ ಯಮನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಬಿಡು ನನ್ನನ್ನು, ಬಿಡು ನನ್ನನ್ನು ಈಗ. (ಅವಸರ ಅವಸರವಾಗಿ ಹೋಗುವನು)

ನಟಕೇತ: (ದುಃಖದ ಭಾವದಿಂದ) ಇದೇನಿದು, ನನ್ನ ತಂದೆ ಏನು ತಾನೇ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟನು! ನನ್ನನ್ನು ಯಮನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ! ಯಮನೆಂದರೆ ಸಾವಿನ ದೇವತೆ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದರೆ ನಾನು ಸಾಯಬೇಕು. ಅಂಥ ತಪ್ಪನ್ನು ನಾನು ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಿದೆ? ನಾನು ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉತ್ತಮನಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಧ್ಯಮನಾಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ

ಎಂದಿಗೂ ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅಧಮನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಯಮರಾಜನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಯಮನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ನಾನು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ. ನನ್ನಿಂದ ಯಮನಿಗೆ ಏನು ತಾನೇ ಪ್ರಯೋಜನ ಇದ್ದೀತು? (ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆಯ ಹೋಗುವನು.)

(ಮತ್ತೆ ವಾಜಶ್ರವಣನು ನಿರಾಳವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ನಚಿಕೇತ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ)

ನಚಿಕೇತ : ಅಪ್ಪಾ, ಅಪ್ಪಾ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಯಮನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದೀಯಲ್ಲವಾ. ನಾನು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಪ್ಪಾ.

ವಾಜಶ್ರವಣ್ : (ಧಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು) ಏನು, ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದೆ, ಅಷ್ಟೇ. ಯಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ? ಯಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದು ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇನು? ಸತ್ತುಹೋಗುವುದು. ಏನಪ್ಪಾ ಇದು. ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

ನಚಿಕೇತ : ಅಪ್ಪಾ, ನೀನು ಯಜ್ಞವಿಧಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗಬಾರದು. ನೀನು ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪಾ, ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿದು, ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಜ್ಜನರು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಅವರೆಂದೂ ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದವರಲ್ಲ. ಅವರಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಕೂಡ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದುರ್ಜನರ ನಡತೆಯನ್ನು ನೋಡು. ಸುಳ್ಳಾಡುತ್ತ, ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದವನು ಜನನ-ಮರಣಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನರಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನು ಸಸ್ಯದಂತೆ ಪಕ್ಷವಾಗು

ತ್ತಾನೆ, ಅಂದರೆ ಮುದಿಯಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತು, ಸಸ್ಯದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವಿಗಳು ಅನಿತ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೇನು? ಸಂಸಾರದ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ನರಳಿ ಸಾಯುವಿಯೇನು? ಅಪ್ಪಾ, ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊ. ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನು ಯಮನ ಹತ್ತಿರ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ಯಗಳೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತವೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊ. ಧರ್ಮ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ.

ವಾಜಶ್ರವಣ್ : (ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ಗದಗದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಮಗೂ, ಎಂಥ ಅನಾಹುತವಾಯಿತು! ನಿನ್ನನ್ನು ಯಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಕಳಿಸಿಕೊಡಲಿ? ಮಗೂ ನಿನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಧರ್ಮವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ. ಹೋಗಿ ಬಾಪ್ಪ, ಹೋಗಿ ಬಾ.

(ಭಾವುಕನಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ತಡವುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ನಚಿಕೇತನು ಗಂಭೀರ ಭಾವದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ವಾಜಶ್ರವಣ್ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಳುಪುತ್ತಾನೆ.)

ದೃಶ್ಯ ೨

(ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗಾಢಾಂಧಕಾರ. ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಂಪು ಬೆಳಕು. ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ತನಾದದ ಕೂಗು. ನೆರಳು-ಬೆಳಕುಗಳ ಆಟ. ನಚಿಕೇತನು ಯಮನ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಯಮನೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ನಚಿಕೇತನು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಯಮ : ಇದೇನು, ಒಬ್ಬ ಮಾನವ ಬಾಲಕ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ! ಸತ್ತವರು ಮಾತ್ರವೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ! ಅವರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೋ, ನರಕಕ್ಕೋ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ! ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟು ಸಜೀವವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಏನಿದು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಇದು ಭಗವಲ್ಲಿಲೆಯೇ ಸರಿ! ಇವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಾಧಾರಣ ಬಾಲಕನಲ್ಲ! ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ! ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ಎಂಥ ತೇಜಸ್ಸು ಇವನದು!

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಯಮನ ಮಂತ್ರಿಯು ಓಡೋಡಿ ಬರುವನು. ಯಮನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳುವನು.)

ಮಂತ್ರಿ : ಪ್ರಭೂ, ಈಗ ತಾನೇ ಬಂದಿರಾ? ಇದೋ ನೋಡಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು. ಇವನು ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳ ಕಾಲ ಆಹಾರವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಹೊಸ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಒಳ್ಳೆ ಬಂದು ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡದೆ, ಒಂದು ಹನಿ ನೀರನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ ಎಂದು ಹಠ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಯಮಧರ್ಮರಾಜ, ಬೇಗ ಬೇಗ ಇವನನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಕರೆತನ್ನಿ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲಕ ನಮ್ಮ ಅತಿಥಿ. ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಪಚಾರವಾದರೆ, ಈ ಮನೆಯನ್ನೇ ಅವನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅತಿಥಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾದರೆ, ನಾವು ಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳ ಫಲವೇ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಯು ಊಟ ಮಾಡದೆ ಇರುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅಂಥ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯವನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಭೂ, ಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ನೀರನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅತಿಥಿಗೆ ಪಾದ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ನಾಹಿಸಿರಿ, ತ್ವರೆ ಮಾಡಿ.

(ಮಂತ್ರಿಯು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಬಿಂದಿಗೆಯಿಂದ ಯಮನು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ, ನಚಿಕೇತನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವನು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಹಾಲು-ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವನು. ತಾನೂ ಪಕ್ಕದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ನಚಿಕೇತನು ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಯಮನು ಮೃದುವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.)

ಯಮ : ಮಗೂ, ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟುವೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಅತಿಥಿ. ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾದವನು. ನೀನು ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳು ಊಟ ಮಾಡದೆ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ದುರದೃಷ್ಟ ಒದಗಿಬರುವುದು. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ, ನಿನಗೆ

ಮೂರು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ! ಈ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಮಂಗಳ ವಾಗಲಿ! ಮಗೂ, ದಯವಿಟ್ಟು ಮೂರು ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

ನಚಿಕೇತ: (ಯಮನಿಗೆ ಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತ) ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೇ, ನಿನ್ನ ವರಗಳಿಗಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಾನು ಮೊದಲನೆಯ ವರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ದಯಪಾಲಿಸು. ನಾನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋದಮೇಲೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಗೌತಮನು ಶಾಂತನಾಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲಿ; ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರಲಿ; ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವನು ಯಾವುದೇ ಕೋಪವನ್ನೂ ತೋರದೆ ಇರಲಿ. ನಿನ್ನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡ ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿ. ಇವನು ನನ್ನ ಮಗನೇ ಎಂದು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳಲಿ. ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಲಿ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನನ್ನ ತಂದೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲಿ. ಓ ಮೃತ್ಯುವೇ, ಇದೇ ನನ್ನ ಮೊದಲ ವರವಾಗಿದೆ.

ಯಮ : ಮಗೂ, ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮೊದಲಿ ನಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರುವನು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವನು. ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗೂ, ಮರೆಯಬೇಡ. ನೀನು ಸಾವಿನ ಹಿಡಿತದಿಂದಲೇ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ; ಅವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ದ್ವೇಷಕೋಪಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗೂ, ನೀನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಮಗೂ, ಈಗ ನೀನು ಎರಡನೆಯ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.

ನಚಿಕೇತ: ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೇ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ರೋಗರುಜಿನಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಯಕಾರಣನಾದ ಮೃತ್ಯುವಾದ ನೀನು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಜನರ ಮೇಲೆ ಕೃಪಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ಮುಪ್ಪು, ರೋಗಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಾರೆ; ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ಭಯವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಹಸಿವೆ, ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಶೋಕವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದಿತ್ಯಲೋಕ ಎಂದೆನಿಸಿದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಆನಂದದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ; ಹರ್ಷದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೇ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನೀಡುವ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ನಾನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ನಾನು ಕೇಳುವ ಎರಡನೆಯ ವರ.

ಯಮ: ನಚಿಕೇತನೇ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೋ. ಮಗೂ, ಈ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯು ಸಾಧಾರಣವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಉಪಾಸಕರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ್ಪುರುಷನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಅಪಾರವಾದ ಆನಂದ ಸುಖಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಚಿಕೇತ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

(ನಚಿಕೇತನು ಯಮನ ಹತ್ತಿರ ಬರುವನು. ನಚಿಕೇತನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಯಮನು ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರುಹುವನು. ನಚಿಕೇತನು ಸಂತಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವನು. ಯಮನ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಯಮ: ಮಗೂ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಪುನಃ ರುಚ್ಛಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ? ಹೇಳು ನೋಡೋಣ.

(ನಚಿಕೇತನು ಯಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಪುನಃ ರುಚ್ಛಿಸುವನು. ಯಮನು ಆನಂದದಿಂದ ತಲೆಯೆಲ್ಲಾಡಿಸುವನು. ನಚಿಕೇತನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮರಳುವನು.)

ಯಮ : ಮಗೂ, ನಿನ್ನ ಮೇಧಾವಿತನ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಸುಪ್ರೀತ

ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ನೀಡಿರುವ ಮೂರು ವರಗಳಲ್ಲದೆ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಈಗಲೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮಗೂ, ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಈ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯು ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ 'ನಾಚಿಕೇತಾಗ್ನಿ' ಎಂದೇ ಹೆಸರು ಬರುವುದು. ಮಗೂ, ಇದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದೋ, ರತ್ನಮಯವಾದ, ವಿಚಿತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. (ತನ್ನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಪ್ರಾಯವಾದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ನಚಿಕೇತನಿಗೆ ನೀಡುವನು. ನಚಿಕೇತ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು.)

ಮಗೂ, ಈ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಯಾರು ನಾಚಿಕೇತ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಹುಟ್ಟುವವುಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನೂ, ಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿದೇವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ಅವನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಥವನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅಪಾರ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಉಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ - ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಪದವಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮಗೂ, ಈಗ ಮೂರನೆಯ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ. ಆ ವರವನ್ನೂ ನೀಡಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ.

(ನಚಿಕೇತನು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗುವನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಗಂಭೀರ ಆಲೋಚನೆ ಏಳುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಆಲೋಚನೆಯ ಮಾತುಗಳು ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿವೆ.)

ನಚಿಕೇತ (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ) : ಇದು ವರವೇ ನಾನು ಕೇಳಿದ ವರಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳು. ಉತ್ತಮವಾದ ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯೆಯು ಕೂಡ ಜನನಮರಣಗಳ ಸಂಕೋ

ಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದು ಕ್ರಿಯೆ, ಕಾರಕ, ಫಲಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದರ ಫಲವೂ ಕೂಡ ಅನಿತ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿದ್ಯೆ ಕೂಡ ನಿತ್ಯವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ನಿತ್ಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯ? ಇದನ್ನೇ ಮೂರನೆಯ ವರವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನಚಿಕೇತ: (ಯಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ) ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೇ, ಕೆಲವರು ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತಮೇಲೆಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಸರ್ವಥಾ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಇತರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ದ್ದೀಯೆ. ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೇ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡು. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು, ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ವಿಸ್ಮಯಗಳ ಭಾವ ಮೂಡುವುದು. ಅವನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಚಿಂತಿಸುವನು. ಅವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯ ನೆರಿಗಳು ಮೂಡುವವು. ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವುದು.)

ಯಮ: ಮಗೂ ಒಂದು ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯ ಏನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು; ಅವರ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಂದೇಹ ಇತ್ತು. ಇನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಪಾಡೇನು? ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೇಕೆ ಗೊತ್ತೆ? ಯಾವುದು ಸತ್ತಮೇಲೆಯೂ ಉಳಿ ಯುತ್ತದೆಯೋ, ಆ ಆತ್ಮವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು, ಅಣುವಾದುದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವೇ

ಇಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ಬೇರಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೋ. ಅದನ್ನೇ ವರವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ದಯೆ ವಿಟ್ಟು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಬೇಡ. ನನಗೆ ಈ ವರವನ್ನೇ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ದಯವಿಟ್ಟು ಹರ ಹಿಡಿಯಬೇಡ.

(ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಚಿಕೇತನು ಬಹಳವೇ ಹತಾಶನಾಗುವನು. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬರುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ನಂತರ ಒಂದು ರೀತಿಯ ದೃಢನಿಶ್ಚಯದ ಭಾವನೆ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದು. ನಚಿಕೇತನು ಮತ್ತೆ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಯಮನಿಗೆ ಹೇಳುವನು.)

ನಚಿಕೇತ: ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೇ, ದೇವತೆಗಳೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಸಂದೇಹ ಪಟ್ಟಿದ್ದರಷ್ಟೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಈ ವಿದ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಅಮೂಲ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಎಂಥ ಮಹಾನ್ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಇದು ಗಹನವಾದ ತತ್ತ್ವವೆಂದಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ನೀನೇ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಹುಡುಕಿದರೂ ನಿನ್ನಂಥ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಯು ಸಿಕ್ಕಲಾರನು. ನಾನು ಕೇಳಿದ ಈ ವರವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳಿದ ವರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ವರ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ವರವೊಂದೇ ನಿತ್ಯವಾದ ಫಲವನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಬೇರೆಯ ಕೇಳಿಕೆ ಯೆಲ್ಲವೂ ಅನಿತ್ಯಫಲವುಳ್ಳವು.

(ಯಮನು ನಚಿಕೇತನನ್ನೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯ-ಆನಂದಗಳ ಮಿಶ್ರಣ. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುವನು. 'ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸುವನು. ನಚಿಕೇತನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು, ಅವನ ಮೈದಡವುತ್ತ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವನು.)

ಯಮ: ಮಗೂ ಈ ಗಹನವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಏಕಪ್ರಾಣ ಕೇಳುತ್ತೀಯೆ. ಏನು ಬೇಕು, ಹೇಳು ನಿನಗೆ? ನಿನಗೆ ಆಯಸ್ಸು ಬೇಕೆ? ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಪದ್ಧರಿತರಾಗಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕುವಂತೆ ವರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಸುಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪಶುಗಳನ್ನು ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಘನತೆಯ ವಿಷಯವಾದ ಅನೇಕಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ; ನೀನು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಬಂಗಾರವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೂರಾರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಭೂಮಿಯ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ದೊಡ್ಡ ರಾಜನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ಒಂದೇ ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. 'ನನಗೆ ಆಯಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?' ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುವೆಯೇನು? ಈ ವರದಲ್ಲಿಯೇ, ಇಚ್ಛಾಮರಣವನ್ನೂ ನೀಡಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಬದುಕಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀಯೋ, ಅಷ್ಟು ವರ್ಷವೂ ನೀನು ಬದುಕಿರಬಹುದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಬದುಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿರುವ ತನಕ ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿರುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳ ನೈಲ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಎಲ್ಲ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ ನೀನು ಭೋಗಿಸಬಹುದು. ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ?

(ನಚಿಕೇತನು ಮಾತನಾಡದೆ ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತಿರುವನು. ಯಮನ ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತಡವಿದರೂ, ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಒಂದು ಮಾತೂ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ.)

ಯಮ: ಮಗೂ, ನಚಿಕೇತ, ನಿನಗೆ ಈ ವರ ಬೇಡವೆ? ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೋ. ಅದನ್ನು ಕೊಡಲೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಎಷ್ಟು ಹಣ-ಸಂಪತ್ತು ನಿನಗೆ ಬೇಕು? ಕೇಳಿಕೋ. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ನಿನ್ನ ಅಧೀನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ತೆಗೆದುಕೋ. ರಾಜನಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು. ಮಗೂ, ನಚಿಕೇತ. ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಮಗಳಿವೆಯೋ, ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಭಾಜನ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಗೂ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೋ. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಚಿಕೇತ, ಏನು ತಾನೇ ನಿನಗೆ

ಬೇಕು? ಸುಂದರವಾದ, ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಕವಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ರಥಗಳು, ವಾದ್ಯಗಳು— ಏನು ಬೇಕು ಹೇಳು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಂಥ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ ದೊರಕುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವ ಪರಿಚಾರಿಣಿಯರಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊ. ಆದರೆ, ದಯವಿಟ್ಟು — ಓ ನಚಿಕೇತ, ಸತ್ತಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಇರುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳಬೇಡ. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವರವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಡ.

(ನಚಿಕೇತನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಚಂಚಲವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಆಸೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಮುಖಭಾವದಿಂದ ತೋರಿಸುವನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಮುಖವು ಗಂಭೀರವಾಗುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಪವೂ ಬರುವುದು. ನಿಶ್ಚಯ ಭಾವ ಮೂಡುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಖಭಾವದಿಂದಲೇ ತೋರಿಸುವನು.)

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುವವನು. ಅದಕ್ಕಂದೇ ನಿನಗೆ ಅಂತಕ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈಗ ಯಾವ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯಲ್ಲ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನೇ ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿ ಬಿಡುವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾವು ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುವುದು. ಇವತ್ತು ನಾವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೋಗಗಳು ನಾಳೆ ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಎನ್ನುವುದೇ ಅನುಮಾನ. ಇದಲ್ಲದೆ, ನೀನು ನನಗೆ ಕೊಡ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭೋಗಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇಜ್ಜನ್ನು ಕಳೆದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ದೇಹ-ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ನಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಯ್ಯಾ ಮೃತ್ಯು ದೇವತೆಯೇ, ನೀನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಯುಸ್ಸು ನೀಡಿದರೂ, ಅದು ಅಲ್ಪವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಯುಸ್ಸೇ ಅಲ್ಪವೆಂದ ಮೇಲೆ, ಇನ್ನು ನಮ್ಮಗಳ ಆಯುಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ? ಆದ್ದರಿಂದ, ನೀನು ನನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ರಥಗಳೂ, ನೃತ್ಯಗೀತೆಗಳೂ ನಿನಗೇ ಇರಲಿವಾ, ನನಗೆ ಅವು ಬೇಡವೇ ಬೇಡ.

ಯಮರಾಜ : ಮಗೂ, ನಚಿಕೇತ, ಇದೇನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ? ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ

ಹುಡುಗ. ನಿನಗೆ ಆಸೆಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲವೇನು? ಎಷ್ಟು ಹಣ ಬೇಕು ನಿನಗೆ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ನೀನು ಜ್ಞಾನಿ. ಮಹಾಮೇಧಾವಿ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಕೇವಲ ಧನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುವವನಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಹಣವಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಭೂ, ಮೃತ್ಯು ದೇವತೆಯೇ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಾನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಹಣದ ಅಭಾವ ಎಂದಾದರೂ ಇರುತ್ತದೆಯೇನು? ನಿನ್ನಂಥ ಮಹಾತ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದೇನಿದೆಯಪ್ಪಾ. ಇನ್ನೂ ಆಯುಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ತನಕ ನಾವೆಲ್ಲ ಜೀವಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೊಡುವುದಾದರೂ ಏನಿದೆ, ಹೇಳು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸಂಧಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ನನಗೆ ಅಲ್ಪಾಯುಸ್ಸಾಗಲಿ, ಅಲ್ಪಧನವಾಗಲಿ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಉಂಟಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ, ಹೇಳು.

ಯಮರಾಜ : ಮಗೂ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸು. ನೀನಿನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅನುಭವಿಸುವುದೂ ಬಹಳ ಇದೆ.

ನಚಿಕೇತ: ಪ್ರಭೂ, ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಮರರಾದ ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿ ಬಂದು, ನಾನು ಬರೀ ಧನಕನಕಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇನು? ಈ ನಶ್ವರವಾದ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ವಿವೇಕಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ ತಾನು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ, ನೀನು ಕೊಡುವ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಹವಾಸ, ಅವರೊಡನೆ ಗಾನನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವವನೇನು? ಇದೆಂಥ ಹುಚ್ಚುತನ! ಪ್ರಭೂ, ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಡ. ಅನಿತ್ಯವಾದ ಕಾಮಗಳ ಆಸೆಯನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಬೇಡ. ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆನೋ, ಆ ಪರಲೋಕದ ವಿಷಯವನ್ನೇ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ನಾನು ಮೂರನೆಯ ವರವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ನಚಿಕೇತನಿಗೆ ಏನೂ

ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಗಹನವಾದ, ಗೂಢವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ನಚಿಕೇತನು ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಕೇಳಲಾರನು. ಕೊಟ್ಟಮಾತಿನಂತೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೊಡು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಡು.

(ಯಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಕ್ಕಿ ಬರುವುದು. ಅದು ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಚಿಕೇತನನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವನ ಮೈದಡವು ತ ಹೇಳುವನು.)

ಯಮ : ಮಗು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಗುರಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರೇಯಸ್ಸು ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಭೋಗಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಪ್ರೇರಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅವನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗೂ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲರೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ದಾರಿಯನ್ನೇ. ಹೀಗೆಂದೇ ಅವರು ಜನನ-ಮರಣಗಳ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ನಚಿಕೇತ, ನಿನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆ, ತ್ಯಾಗ, ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗದೆ ನಿಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿ — ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಖಂಡಿತ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲೇಬೇಕು. ನೀನು ಅನಿತ್ಯವಾದ ಪ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷರೂಪದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೇ ಆರಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಇತರ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ನಿನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಮೂಢ ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಹೋಗಿ, ಸಂಸಾರದ ಸಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೀನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಧನ್ಯ ನೀನು ನಚಿಕೇತ, ಧನ್ಯ! ಮಗೂ, ಈಗ ನಾನು ನೀನು ಕೇಳಿದ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳು, ಆಯಿತೆ?

(ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯುವುದು. ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕು ಅವರಿಸುವುದು. ಯಮಧರ್ಮರಾಯನು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ನಚಿಕೇತ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೈಮಗಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಓಂಕಾರನಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಬರುತ್ತಿದೆ.)

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)